

NOVÝ ŽIVOT

JOSEF OLŠR

DĚDICTVÍ OTCŮ

Spolky a organizace často nesou jména svých zakladatelů nebo jiných slavných mužů, k nimž mají zvláštní vztah. Ovšem mnohdy to bývá jen prázdný titul bez hlubšího ideologického základu. »Nový život« jako měsíčník Cyrilometodějské ligy se hlásí svým jménem k dvěma světcům, kteří stojí na úsvitě našich dějin, u kolébky naší křesťanské kultury. Maně se vynořuje otázka, zda je to jen jakési zbožné gesto úcty k našim věrozvěstům, anebo to má vyjadřovat určitý hlubší vztah k životnímu dílu svatých Cyrila a Metoděje, k tomu co nazýváme cyrilometodějskou tradicí.

Myslím, že není docela zbytečné zabývat se tímto problémem. Za posledních sto let našeho kulturního života co chvíli se někdo oháněl nějakou tradicí a prohlašoval nás za národ toho neb onoho muže. Nebylo divu, že prostý český člověk v tomto zmatku tradic a jmen mohl být skutečně na rozpacích, či vlastně jest jeho národ, a zapomenout, že národ musel přece existovat alespoň o něco dříve než kterýkoliv z jeho synů. Totiž v obyčejném životě zpravidla syn dostává jméno a dědictví po otci, kteřto v našem případě národu se dostávalo jména a dědictví po jeho více nebo méně slavných synech.

Avšak i v katolických kruzích se nejednou mluvilo a psalo o více tradicích, — cyrilometodějské, svatováclavské, svatovojtěšské a jiných, — a musíme si přiznat, že nebyl vždy jasný ani jejich pojem ani jejich význam. Pojem tradice předpokládá určitou vůdčí myšlenku, určitý program trvale usměřňující

činnost k určitému cíli. K podstatě pravé tradice patří životnost, neboť tradice odumírají právě proto, že aktuálnost jejich programu byla vyčerpána a historický vývoj přinesl jiné problémy, na jejichž řešení již nestačí.

Tedy i správný výklad cyrilometodějské tradice třeba hledati právě ve vůdčí myšlence činnosti svatých Cyrila a Metoděje, v jejich programu, který se snažili uskutečnit svým apoštolským působením na Velké Moravě a v němž vychovávali své žáky, kteří měli pokračovati v jejich díle.

V druhé polovici IX. století Velkomoravská říše, tehdejší stát našich předků, stála před svým základním problémem: Jak se zapojit do společenství křesťanských evropských národů a zachovat si přitom svou státní a kulturní svébytnost. Jak řešili tento problém svatí Cyril a Metoděj?

Cyril a Metoděj pocházeli z Byzance, byli vychováni v jejím duchu, byli proniknuti její kulturou. Tehdejší Byzantská říše, i když měla své nedostatky, přece byla státem hluboce křesťanským. Proto svatí Bratři usilovali především o rozšíření, upevnění a prohloubení křesťanství ve Velkomoravské říši, aby v ní byl uplatňován křesťanský světový názor v životě soukromém i veřejném. Křesťanství vnášelo řadu nových prvků do primitivního politického a sociálního života Velkomoravské říše. Především byla to zásada všeobecné a bezpodmínečné platnosti křesťanských mravních zákonů pro vládce i poddaného. Autorita státu byla sice povznesena tím, že křesťanství dávalo spravedlivým zákonům panovníkovým náboženskou sankci, avšak zároveň omezovalo ve prospěch poddaných svrchovanou zákonodárnou a soudní moc knížete tím, že ji podřizovalo mravním zákonům spravedlno-